

TÁRCZA.

ADATOK PALOTAI FRIMONT JÁNOS GRÓF ÉLETTÖRTÉNETÉHEZ.

BIHAR vármegye levéltárában magyar hadtörténelmi emlékeket kutatván, kezembe került annak az oklevélnek hiteles másolata is, a melylyel Ferencz király 1823 janarius 31-én, Frimont János báró lovassági tábornokot a magyar indigenák sorába emelte.

Miután szokva vagyunk ahhoz, hogy a polgári vagy katonai életben kitűnt, nem magyar eredetű, de úgy nyelvükben, mint gondolkozásukban magyarrá vált jeleseinket, német, horvát, rác és oláh egyaránt el akarja tőlünk vitatni: nem lephet meg az sem, ha a lotharingiai származású Frimont Jánost hol mint németet, hol mint osztrákot halljuk emlegetni. Pedig Frimont, ha családjának bölcsője német földön ringott is, attól fogva, hogy felesége útján magyar nemes családokkal került közelebbi kapcsolatba s Bihar vármegye egyik nagybirtokosa lön: mindenkor a magyar haza hű fiának vallotta magát, a miről nemesak Bihar vármegyének hozzá közelálló közön-sége, hanem maga a király is tudott.

A magyar indigenatust adományozó, latin szövegű, okmány másolata ¹ két, fekete-sárga fonallal összefűzött, nagy alakú ívből áll, melynek hat oldala egészen, a hetedik félig van teleírva. A nyolczadik oldal üres.

¹ Bihar vármegye levéltára: 1824. fasc. V. Doc. 41.

Ennek az írásnak tartalma már csak azért is érdekes, mert főbb vonásokban összefoglalja azt a sokféle érdemet, a melyet Frimont addig, 46 éves katonai szolgálata közben, szerzett.

Utal egyszersmind arra is, hogy a Habsburg-háznak már a jeles katona nagyatyja: Frimont Ker. János is hasznos szolgálatokat tett, melyeknek jutalmául, 1756-ban, német birodalmi nemességet kapott.

Unokája, János, 1776-ban kezdette meg katonai pályafutását,¹ s ettől az időtől fogva, valamennyi azóta lezajlott hadjáratban, mindenkor és mindenütt hősies bátorságával, valamint nagy katonai tudásával tünt ki, melynek elismeréseként fokról-fokra a lovassági tábornok magas rangjáig emelkedett.

Már 1796 május 11-én a Mária Terézia-rend kiskeresztjét kapta, 1806 május 9-én pedig a 9. számú huszárezred ezredese és parancsnoka lón. 1808 márczius 25-én az osztrák bárói méltóságot, 1809-ben pedig a Mária Terézia-rend középkeresztjét kapja, majd 1813 július 27-én azokért a kiváló szolgálatokért, a melyeket 1812-ben, mint az Oroszországba küldött segítőhadtest ideiglenes parancsnoka tett, a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki a király.

1815-ben a belső titkos tanácsosi méltóságot, s mint az Olaszországban működő osztrák hadak parancsnoka, a Lipót-rend nagykeresztjét nyerte el. Majd 1821 május 29-én, mint a nápolyi királyságba küldött osztrák hadsereg parancsnoka, az ott kitört felkelés sikeres és gyors elfojtásáért, Ferencz királytól az I. osztályú vas-korona-rendet kapta,² míg Ferdinánd — mindkét Sicilia királya — ugyanazon év december 17-én, az «antrodoci herczeg» czímmel tünteti ki őt s egyúttal a királyság kincstárából 220 ezer arany jutalomdíjat utalványoztat számára.

Tudva azt — mondja a diploma — hogy Frimont, magyar nemes származású felesége Mitterbacher Katalin útján, számos magyar nemes családdal jutott kapcsolatba; *ismerve továbbá az ő, Magyarország és a magyar nemzet irányában mindenkor megnyilatkozó különös szeretetét*: Frimont Jánost s vele együtt Mitterbacher Katalintól született gyermekeit: Bélát és Theodorát, nemkülönbön unokaöccsét, nemes Frimont Péter főhadnagyot, a nápolyi Szent György-rend lovagját, a Ki magát az ellenség előtt már ismételten

¹ Itt csak az oklevélben említett életrajzi adatokat közlöm.

² Egy kissé különösen hangzik, hogy Frimont előbb kapja meg a nagyobbik kitüntetést, a Lipót-rendet, s csak azután a kisebbiket, a vas-korona-rendet.

kitüntette, törvényes házasságból származandó mindkét nembeli utódaikkal együtt, a magyar indigena bárók sorába emeli a király.

Ez az újabb kitüntetés nagy örömet keltett Bihar vármegyében, a mely Frimont Jánost már azelőtt is a magáénak vallotta, s a vármegye 1824 április 22-ére, Váradolasziba összehívott közgyűlése, mint a magyar főnemességnek formászerint is elismert tagját, az őszinte szeretet és ragaszkodás hangján üdvözölte őt.¹

Ime az üdvözlő írás teljes szövege :

Nagyméltóságú Liber Báró Antrodoci Herczeg, Császári Királyi Belső Titkos Tanácsos és fő Hadi Kormányzó Úr, Különös tiszteletű Kegyes Jó Urunk!

Felsőleges Királyunknak e' mai napon előttünk kihirdetett Kegyelmes Királyi Petsétes Leveléből Herczegségednek a' Magyar Hazafiak száma közzé lett béíratását annyival nagyobb örömmel értettük, minél jelesebbek azon megkülönböztetett Érdemek melyek ennek a' minden Hazafiak által már régen óhajtott czélnak elérésére kedves alkalmatosságot Szolgáltattak.²

Neveli érzékeny örömmüket az a' kellemetes környülállás, hogy Herczegségednek igen Betses Személyében mind régi barátságos esmeretszűnk szerént, mind felsűges Királyunkról ezen Bihari Megyében nyert nevezetes birtokánál és vélűnk közelebbről történt Hazafiai egybeköttetésénél fogva Megyénknek egyik nagy érdemű Tagját tisztelni szerentszűnk légyen.

Megvagyunk a' felöll gyűzöttetve, hogy Herczegszűged, a kinek fedhetetlen szűve ez előtt is oly sok és nyilván való jelét adta ezen Nemzet eránt viseltetű különűs vonszűdásának, és valóban Magyar érzésűnek, ezentűl a' Nemzeti egyesűlés szent ősztűnétűl még inkább lelkesűttetvűn, mind Hadi mind Pűlgári szamos érdemeinek legbetsűsebb Díszét Hazánk javának és különűsen ezen Vármegye díszűnek s' bűldogításának gyarapításában fogja helyhezettűni.

Kik egyűberánt Kegyes jűvűltába Hazafiai szűves barátságába ajánlottak, mindenkori megkülönbűzöttetűt tisztelettel maradunk

Kész kűtelesszűgű szűlgái.³

¹ Bihar vármegye levűltára : 1824. fasc. V. Doc. 41. (fogalmazvűnyű).

² «... Ő Excellentiájának jeles hadi és pűlgári érdemei már az 1811 Eszben tartatott Orszűg Gyűlése alkalmatosszűgával is ara bűrták ezen Megye Rendeit, hogy ő Excellentiájának a' Magyar Hazafiak közzű leendű számláltatása eránt az akkori Kűveteknek útasűtást adtak.» (Bihar vármegye levűltára : 1825. fasc. VIII. Doc. 49.)

³ Aláírva a fogalmazvűnyű nincszű. Szűvegét, egy helyen, Rhűdey Lajos grűf fűispáni helytartű kijavítottá.

A Nápolyban időző Frimont, az akkori postajáráshoz képest nagyon hamar, 1824 május 25-én válaszolt a vármegye üdvözlésére alábbi, szintén szószerint közölt írásával:¹

Méltóságos Tekéntetes és Nemes Vármegye Közönsége!

Különös örömmel vettem a' Méltóságos Tekéntetes és Nemes Vármegye Közönségének, a' közelebb múlt Szent György Havának 22-ik napján tartatott Köz Gyűléséből hozzám útasított betses tudósítását, a' melyben énnékem hírül adta; hogy felséges Királyunknak Petsétes Levele foglalatja Szerént, a' Magyar Hazafiak Száma- közé be irattattam, a' mely felséges Rendelés ugyan az említett napon, a' tisztelt Vármegye Közönsége által ki is hirdettetett:

De még inkább nevedekett Szíves érzésem, midőn a' fenebb érdekelt Levélnek foglalatjából azon megbetsülhetlen jóvoltát a' tisztelt Vármegye Közönségének értettem, melyel az e' beli Szerentsémnek örömeiben véllem együtt részesültnék lenni magát kinyilatkoztatni méltóztatott.

Régi tapasztalásból tudom a' Magyar Hazafiuságot becsülneni s' a' jelenvaló eset által lelkesítette fő kötelességemnek lenni tartom, hogy minden tekintetben én is igaz Magyar Hazafi légyek.

Kevés vala még az Alkalmatosság a' melyben a' Ditsó Magyar Nemzet eránt viseltető tiszteletemet hatható képen kinyilatkozthattam volna; hanem ezen a' Nagy Magyar Nemzettel való öszvekaptsoltattatásom mint önn magamnak mint pedig a' Maradékomnak leg-nagyobb ösztönül fog szolgálni arra, hogy buzgó Magyar érzeményeim által indíttatván, mint Hadi mint Polgári Szolgálatommal az egész Magyar Hazának, de kiváltképen ezen Nemes Vármegyének, a' melly a' maga kebelében engemet olly barátságosan befogadott, Díszét 's Javát, a' mennyire tehetségemtől ki telik, örömmel gyarapítsam.

Ki magamat Szíves Hazafiai indulatjaiban továbbra is ajánlott, telyes tisztelettel vagyok

A' Méltóságos Tekéntetes és Nemes Vármegye Közönségének

Kész köteles Szolgája

FRIMONT JÁNOS m. p.

Nápolyban Pünköst Havának 25-ik
napján 1824-ik esztendőben.

¹ Bihar vármegye levéltára: 1824. fasc. V. Doc. 285.

Azt, a mit Frimont a fennebbi sorokban Magyarországhoz és a magyar nemzethez való hű ragaszkodásáról ír, nem lehet, nem szabad semmitmondó szóvirágnak tartanunk. Az az egyeneslelkű kemény katona, a ki a halállal annyiszor nézett farkasszemet, s a ki csak épen akkor fojtotta vérbe a nápolyi lázadást, nem volt a hangulatvadászó frázisok és olcsó udvariaskodások embere. El kell tehát hinnünk neki, hogy úgy érezett, úgy gondolkozott, a hogyan írt.

Bihar vármegye és Nagyvárad közönségével azután is még sokszor érintkezett s jellemző, hogy nálunk mindig csak magyar bárói címét használta,¹ jóllehet antrodocoi herczeg s 1828 óta, osztrák gróf is volt. Mikor pedig arról volt szó, hogy a «magyar nemzeti játékszin» Nagyváradon is állandó hajlékot kapjon, e nemzeti kultúrintézmény megvalósulását anyagilag is támogatta, a 'mint azt itt következő levele tanúsítja:²

Tekéntetes Karok és Rendek!

Hozzám mutatott 's minden kedvelt Hazánk javára tzelző bölts és hasznos Elintézeseikre kész hajlandóságomban helyeztetett bizodalomokkal hogy megtiszteltek, nem tsak különös jó szívvel veszem, de minthogy Nemzetünk és hazai nyelvünk kimívelésére 's előmozdítására és ez által a' Közjóra törekedő szándékjokat helyes' és dítseretesnek tartom, a' fel állítandó Nemzeti Játék szin épületnek felvetett költség számára tsekély segédadományomat örömmel nyújtom ezen idekapsolt kétszáz ötven váltó forinttal.

Ki is minden ki telhető illendő tisztelettel vagyok

A' Tkttes Nemes Karok és Rendek

alázatos szolgálja

FRIMONT JÁNOS m. p.

Bétsben Aug. 22-dikén 1829.

Már sírjáról írott ismertetésemben³ szólottam arról, hogy Frimont, a neki előnevet adó Újpalotán díszes templomot emelt s örök nyugodalma helyéül annak sírboltját jelölte ki.

¹ Bihar vármegye levéltára: 1830. fasc. V. Doc. 525.

² U. o. 1829. fasc. VII. Doc. 82.

³ Hadtört. Közl. 1913. 615. l. — Ebbe a közleménybe, megbízhatlannak bizonyult forrásból, egy hiba csúszott be, melyet itt helyreigazítok. Újpalota német lakosai ugyanis nem Frimont jóvoltából, hanem már jóval az ő birtoklása előtt — 1786-ban — települtek oda.

Így hát attól a földtől, a melyet mindenkor büszkén vallott hazájának, a halál sem választhatta el többé a vitéz katonát.

*

Nálunk is megtörtént, hogy tősgyökeres magyar családok, külföldre szakadván, utódaik idegen ország polgáraivá lettek. Kicsiny nemzet vagyunk s így elfecsérelni való erőnk sem lévén, sajnáljuk az elszármazottakat, de azért más nemzettől nem pöröljük vissza őket. Ellenben nemcsak jogunk van hozzá, hanem kötelességünk is, hogy azokat, a kik magukat szóval és tettel magyarnak vallják, mi is a magunkénak tartjuk, akármilyen messze földről származtak légyen is hozzánk.

A fennebb közlöttekkel, azt hiszem, eléggé igazoltam, hogy Frimont Jánossal szemben is ez a kötelességünk.

GYALOKAY JENŐ,
tűzér-százados.